

11 Användning och skötsel

11.1 Allmänt

Anläggningens effektivitet ska alltid upprätthållas. För att säkerställa avsedd funktion är det nödvändigt med regelbunden skötsel.

Detta kapitel anger de minimikrav på skötsel som ska följas, dock ska anläggningen alltid skötas i enlighet med senaste utgåvan av SBF 110.

11.2 Anläggningsskötare

11.2.1 För skötsel och underhåll av anläggningen ska det finnas minst två av anläggningsägaren utsedda personer (anläggningsskötare). Dessa ska ha erforderlig utbildning och ha möjlighet att avsätta nödvändig tid för sitt uppdrag på objektet.

11.2.2 Anläggningsskötare ska ha en kompetens som minst motsvarar grundkraven i Bilaga D.

11.2.3 Anläggningsskötaren ska vara orienterad om vilka räddnings- och brandsläckningsåtgärder som ett larm på objektet initierar (till exempel utrymningslarm och larmcentralens åtgärder), om brandredskapens placering och användning samt om de för anläggningen gällande regler som utfärdats av anläggningsägaren, försäkringsbolaget eller andra.

11.2.4 Anläggningsskötaren ska vid besiktning, skötsel och underhåll av systemet ha tillträde till samtliga utrymmen som omfattas av brandlarmanläggningen.

11.3 Kontrolljournal

11.3.1 Alla skötselåtgärder ska dokumenteras i en kontrolljournal som ska förvaras vid centralutrustningen eller brandförsvartablån (se även avsnitt 6.7.4). Noteringar kan göras av anläggnings-skötare, anläggarfirma, servicefirma eller besiktningsfirma. I kontrolljournalen ska följande noteras:

- a) Datum, tid och vem som gjort noteringen
- b) Utförda kontroller och provningar (inklusive besiktningar)
- c) Byte eller ändring av programvara från leverantör
- d) Ändring av konfigurationen för anläggningen
- e) Utlösta larm med uppgift om sektion, detektor, orsak och åtgärd
- f) Onödiga aktiveringar, de ska alltid anges med beskrivning av orsaken till larmet samt de åtgärder som vidtagits för att minimera risken för upprepning
- g) Utlösta felsignaler med uppgift om feltyp, orsak och åtgärd
- h) Driftstörning med uppgift om orsaken
- i) Frånkoppling och tillkoppling av hela eller delar av anläggningen
- j) Justeringar eller ändringar av anläggningen
- k) Justering respektive byte av detektor

11.3.2 Om mer än en onödig aktivering erhållits under en tolv månadersperiod bör en utredning genomföras beträffande erforderliga åtgärder.

11.4 Utbildning och instruktion till personal

11.4.1 Anläggnings-skötare och annan personal som ansvarar för anläggningen ska ha instruktioner om de åtgärder som de ska vidta i händelse av larm respektive felsignal.

- 11.4.2** All personal som ingår i larmorganisation och/eller utrymningsorganisation ska ha genomgått utbildning för sin uppgift. De ska ha kunskap om eventuell larmlagringsfunktion och vilka åtgärder de ska vidta vid larm.

Kommentar:

Personal bör även erhålla utbildning om brandrisker, brandskydd och företagets brandskyddsorganisation.

11.5 Användarens schema för provning

- 11.5.1** Anläggningsskötaren svarar för regelbunden kontroll av alla delar som är väsentliga för funktionen.

Den regelbundna kontrollen ska omfatta alla delar i anläggningen som är av väsentlig betydelse för anläggningens effektivitet. Skötselåtgärderna ska minst omfatta systemets skötselanvisning. Följande minimikrav (avsnitt 11.5.2–11.5.4) gäller beträffande omfattning och tidsintervall för kontroll och provning av anläggningen:

11.5.2 Månadskontroll

Minst en gång per månad ska följande kontroller och provningar utföras:

- Kontroll av att åtkomsten till centralutrustning, brandförsvarstablå eller larmlagringsstablåer inte begränsas av några hinder.
- Kontroll av att ingen funktion i centralutrustningen är fränkopplad.

Månadskontroll ska noteras i kontrolljournal. Avvikelse från normalläget undersöks och åtgärdas snarast.

11.5.3 Kvartalsprov

Minst en gång per kvartal ska följande kontroller och provningar utföras i samband med den ordinarie månadskontrollen:

- Vid larmprov av detektorer i anläggningar med sektionsindelning utan kompletterande larmadresser ska minst en detektor provas i 10 procent av sektionerna. På ett år ska samtliga sektioner vara provade.
- Vid larmprov av detektorer i anläggningar med sektionsindelning och kompletterande larmadresser ska minst 2 procent av detektorerna provas.
Provningen ska spridas över anläggningen och året, så att olika detektorer provas.
- Funktionsprov för inkopplade larmdon och styrningar inom de sektioner som larmprovas (enligt ovan). På ett år ska samtliga larmdonsområden och styrområden vara provade.
- Funktionsprov av larm- och felsignalöverföring till larmcentralen (i förekommande fall).
- Provning av centralutrustningens och brandförsvarstablåns indikeringar och funktioner enligt skötselanvisning.
- Provning av indikeringar och funktioner på eventuella tablåer (brandförsvarstablå, larmlagringsstablå) enligt skötselanvisning.
- Kontroll av batterier och strömförsörjning.

Kvartalsprov ska noteras i kontrolljournal med angivande av vilka sektioner, detektorer med mera som provats. Avvikelse från normalläget undersöks och åtgärdas snarast.

11.5.4 Släckanläggning

Finns släckanläggning som styrs av anläggningen ska de särskilda säkerhetsföreskrifterna för aktuell släckanläggning beaktas så att onödiga utlösningar av systemet inte sker.

11.6 Användarens schema för kontroll

Anläggningsinnehavaren ska vidare svara för följande:

- 11.6.1 Uppbyggnad, upphängning eller uppstapling av föremål kan utgöra hinder så att värme och rökasspridning inte når detektorerna, det vill säga detektering kan utebli.
Tillfälliga skydd, till exempel under målnings- och reparationsarbeten, ska avlägsnas omedelbart efter arbetets slut.
- 11.6.2 Utrymmen som undantagits från installation av detektorer, bland annat av det skälet att brandbelastningen är låg, ska hållas rena och fria från brännbara föremål.
- 11.6.3 Detektorer, ledningar eller andra komponenter tillhörande anläggningen får inte belastas genom till exempel upphängning av främmande föremål.
- 11.6.4 Framför centralutrustning, strömförsörjningsutrustning, larmknappar med mera får föremål som hindrar tillgängligheten inte placeras. Anvisningar och meddelanden utöver vad som anges i SBF 110:8 får inte anslås på centralutrustningens framsida.
- 11.6.5 Ritningar och dokument enligt avsnitt 9.4.2 och 9.4.5 ska alltid finnas vid centralutrustningen, alternativt vid brandförvarstablån. Ändringar i de övervakade lokalerna eller av anläggningen ska utan dröjsmål införas på ritningar enligt avsnitt 9.4.1.
- 11.6.6 Vid förändring av lokaler, exempelvis förändring av rumsytor, installation av undertak eller förändring av verksamhet, ska anläggningen anpassas respektive utökas enligt gällande regler.
- 11.6.7 Om detektor måste tas ned för provning eller av annan anledning måste annan fullgod detektor utan dröjsmål sättas in i dess ställe.
- 11.6.8 Om hela eller delar av anläggningen kopplas från ska åtgärden godkännas av ansvarig person hos anläggningsinnehavaren. Den fränkopplade delen ska till omfattningen begränsas så mycket som möjligt och fränkopplingstiden ska hållas så kort som möjligt.
- 11.6.9 Vid centralutrustningen ska det förvaras dokument enligt avsnitt 9.4.2.

11.7 Åtgärder vid fränkoppling och fel på anläggningen

- 11.7.1 Vid fränkoppling eller fel på anläggningen – även under kortare tid – ska skärpt brand- och utrymningsberedskap hållas. Detta innebär bland annat att
 - a) särskilda åtgärder vidtas för att säkerställa utrymningssäkerheten
 - b) om hela eller delar av anläggningen kopplas från ska åtgärden godkännas av ansvarig person hos anläggningsinnehavaren. Den fränkopplade delen ska till omfattningen begränsas så mycket som möjligt och fränkopplingstiden ska hållas så kort som möjligt.
 - c) personal som ansvarar för brandskyddet, utrymningssäkerheten och bevakningen inom de lokaler som berörs av fränkopplingen underrättas om detta och att området kontinuerligt ronderas
 - d) kontroll ska verkställas – om möjligt före fränkopplingen – att övriga föreskrivna brandsläckningsanordningar finns och är i driftdugligt skick
 - e) om Heta Arbeten ska utföras ska det ske i enlighet med säkerhetsreglerna för Heta Arbeten
 - f) manuell släckutrustning och utbildad personal finns på plats
 - g) rökning förbjuds där det annars är tillåtet.

Kommentar:

Eventuell kravställare kan kräva särskild rapportering av fränkoppling eller fel.

11.8 Åtgärder vid larm- och felsignal

Följande åtgärder ska vidtas vid larm eller fel:

- a) Anläggarfirmans instruktioner vid centralutrustningen enligt avsnitt 9.4.2 ska följas.
- b) När larmet vidarebefordrats till larmcentral ska återställning av utlöst brandlarm endast ske i enlighet med överenskomna rutiner.
- c) Anläggningen ska snarast möjligt återställas i driftdugligt skick.
- d) Anledning till larm- eller felsignal ska klarläggas och orsakerna ska undanröjas innan anläggningen anses vara återställd i driftdugligt skick.

11.9 Fjärrtjänster

11.9.1 Fjärrtjänster innebär att möjlighet till indikering av driftläge och/eller manövrering finns på annan plats än i centralutrustningen. Om fjärrtjänst ska användas ska detta vara godkänt av kravställaren innan tjänsten ansluts och tydligt framgå i anläggningens funktionsbeskrivning.

Fjärrtjänst kan vara att en anläggning kopplas samman med flera centralutrustningar i ett nätverk med en eller flera datorer, som kan användas för övervakning av larm från olika centralutrustningar.

Fjärrtjänst kan även vara en koppling till en extern plats varifrån driften av brandlarmanläggningen övervakas.

11.9.2 Fjärrtjänster är ett komplement och ersätter inga krav på motsvarande funktion i centralutrustning eller annan del av anläggningen.

Fjärrtjänst får inte innebära risk för felaktig funktion i anläggningen.

Krav på behörighetsnivåer som finns för centralutrustning ska beaktas. Kompetensnivån för fjärrtjänstpersonalen ska motsvara kraven för anläggningsskötare. Dock kan kraven d), e) och f) i Bilaga D1 uppfyllas genom tillgång till skriftliga rutiner.

11.9.3 Fjärrtjänst som är begränsad till att endast indikera driftläge på anläggningen kan användas utan övriga krav.

11.9.4 Fjärrtjänst som möjliggör manövrering eller konfigurering får endast användas om kravställaren givit ett skriftligt accepterande av detta. En kontrolljournal ska föras av den som utför fjärrtjänsten. I den ordinarie kontrolljournalen ska det finnas en hänvisning till separat kontrolljournal för fjärrtjänst.

Kommentar:

Utformning av fjärrtjänster kan i övrigt följa riktlinjerna i ”Euralarms Alarm systems – Remote services – Application guideline”.

12 Underhåll

12.1 Allmänt

12.1.1 Anläggningens effektivitet ska alltid upprätthållas. För att säkerställa avsedd funktion är det nödvändigt med regelbundet underhåll.

Detta kapitel anger de minimikrav på underhåll som ska följas, dock ska anläggningen alltid underhållas i enlighet med senaste utgåvan av SBF 110.

12.1.2 Utförandet av underhållsarbetet bör regleras mellan anläggningsinnehavaren och anläggarfirman genom ett underhållsavtal.

12.2 Behörighet

Underhåll ska utföras av anläggarfirma med aktuellt materiel enligt SBF 1008 eller av annan kompetent servicefirma som godtagits av anläggarfirma eller kravställaren.

Kommentar:

Med kompetent servicefirma avses företag som har kunskap i SBF 110 samt installerat materiel.

12.3 Omfattning och intervall

Omfattningen av underhållsarbeten samt tidsintervall för dessa arbeten beror på typ av anläggning och driftförhållanden.

I regel ska underhållsarbete göras minst en gång per år.

12.4 Underhåll

12.4.1 En plan för periodiskt underhåll av anläggningen ska finnas. Denna bör omfatta 30 år (BBR avsnitt 2:51).

12.4.2 Underhållsåtgärderna ska minst motsvara det som anges i samtliga datablad för de komponenter som ingår i anläggningen samt skötselanvisning för anläggningen.

12.4.3 Den som utför underhåll ska ha tillgång till det senaste besiktningssintyget för att kunna åtgärda eventuella avvikelser.

12.4.4 Frånkoppling av hela eller delar av anläggningen får endast utföras efter överenskommelse med anläggningsskötare. Erforderliga åtgärder för att upprätthålla säkerheten ska vidtas, se avsnitt 11.6.8 och 11.7.

12.4.5 Efter slutfört arbete ska återinkoppling ske av de funktioner som frånkopplats eller ställts i provläge och anläggningen ska lämnas i driftläge.

12.4.6 Underhållsarbetet och resultatet av det ska dokumenteras i en rapport som överlämnas till anläggningsskötaren, ägaren eller överenskommen part.

12.5 Reservdelar

Reservdelar ska finnas vid anläggningen i enlighet med skötselanvisning. Det är alltid lämpligt att ett visst antal säkringar, reservglas och återställningsverktyg till larmknappar med mera finns på plats.